

Wykłady o Platonie. Ontologia – Władysław Stróżewski

Nakładem Wydawnictwa Universitas ukazało się nowe wydanie „Wykładów o Platonie. Ontologia” autorstwa Władysława Stróżewskiego. Tekst pierwotny wzbogacono o rozdział poświęcony Platońskiemu „Timajosowi” napisany przez Autora pięćdziesiąt lat później.

Tytuł: Wykłady o Platonie. Ontologia

Autor: Władysław Stróżewski

Wydawca: Universitas

ISBN: 97883-242-3724-1

ISBN e-book: 978-83-242-6567-1

Liczba stron: 344

Rok wydania: 2021

Książka powstała z cyklu wykładów wygłoszonych w latach sześćdziesiątych XX wieku na Uniwersytecie Jagiellońskim, poświęconych problematyce ontologicznej w filozofii Platona. W pierwszych rozdziałach zostały zreferowane dyskusje dotyczące chronologii Platońskich dialogów. Wykłady cieszyły się dużym zainteresowaniem, a były nagrywane i wstępnie opracowywane przez ówczesnego słuchacza, a dziś profesora dr. hab. Pawła Taranczewskiego.

Władysław Stróżewski – emerytowany profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Akademii Ignatianum w Krakowie. Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w latach 1990–2020; redaktor „Kwartalnika Filozoficznego”. Autor kilkunastu książek, m.in: *Istnienie i wartość*; *Dialektyka twórczości*; *O wielkości*; *Wokół piękna*; *Istnienie i sens*; *Logos, wartość, miłość*; *Ontologia*; *Miłość i nicość* (wywiad rzeka prowadzony przez Annę Kostrzewską-Bednarkiewicz).

Przedmowa do wydania drugiego:

Tekst wydania pierwszego pozostaje bez zmian, jest jednak wzbogacony o brakujący rozdział ostatni, poświęcony Timajosowi. Rozdział ten zapewne odbiega nieco stylistycznie od poprzednich: w wieku lat 33 pisze się inaczej, niż gdy się ma blisko 88. Poza tym nie był doświadczony żywym wykładem. Bibliografia została w miarę możliwości uaktualniona, zwłaszcza gdy chodzi o nowe przekłady dialogów i prace autorów polskich. Panu dr. Andrzejowi Nowakowskiemu, dyrektorowi Wydawnictwa UNIVERSITAS pragnę gorąco podziękować za inicjatywę opublikowania niniejszego wydania w tym prestiżowym Wydawnictwie.

Władysław Stróżewski, luty 2021

Przedmowa do wydania pierwszego:

Książka ta wymaga kilku wyjaśnień, a nawet usprawiedliwień. Wykłady o Platonie wygłoszone zostały w latach 1969–1970 na Uniwersytecie Jagiellońskim jako cykl monograficzny. Były spełnieniem zamiaru

przestudiowania i przemyślenia „na własną rękę” ontologii zawartej w dialogach Platona. Punktem wyjścia i właściwym przedmiotem analizy był więc platoński tekst. Nie znaczy to, by wykłady nie uwzględniały także literatury o Platonie, komentarzy i opracowań – te jednak traktowane były jako pomoc, nie obiekt analiz czy dyskusji.

Od czasu wygłoszenia tych wykładów nie podejmowałem całościowych studiów nad Platonem. Maszynopis, odłożony do ewentualnego późniejszego opracowania, służył jedynie jako pomoc do kursowych wykładów z historii filozofii starożytnej, jakie prowadziłem w latach następnych.

Sądzę, że ten „autorski” charakter wykładów stał się także powodem mej niechęci do ich publikowania. Gdybym pracując nad nimi, miał okazję wyjazdu do ośrodków żywych badań nad Platonem, rozmów ze specjalistami i sprawdzenia w ten sposób swych pomysłów interpretacyjnych, byłbym pewniejszy decyzji ich ogłoszenia. Wtedy jednak nie było o tym mowy.

Wykłady o Platonie poprzedzał wykład monograficzny dotyczący metafizycznych poglądów presokratyków; jego pokłosie stanowi artykuł Pytania o arche, ogłoszony w ósmym numerze „Res Facta” (1977). Atmosfera, jaka panowała na wszystkich tych wykładach, była czymś jedynym w swoim rodzaju. Sala pełna słuchaczy, napięta uwaga, przeświadczenie, że robimy coś bardzo ważnego, dotykamy najbardziej istotnych problemów filozoficznych, współmyślimy z jednym z największych, jeśli nie największym spośród filozofów, jakich wydała nasza kultura. I że – mimo niełatwych okoliczności zewnętrznych – pracujemy w duchu całkowitej wolności, podporządkowani jedynie wymaganiom naukowej rzetelności i poszukiwania prawdy. Mieliśmy poczucie głębokiej solidarności, a szereg zawiązanych wówczas przyjaźni przetrwało do dziś. Mogłem liczyć nie tylko na zrozumienie,

ale i na pomoc słuchaczy. Dyskusje toczone po wykładach przynosiły wiele nowych uwag i refleksji.

Nie mogę nie wymienić chociażby kilku osób, wobec których mój dług wdzięczności jest szczególnie duży. Wykład opierał się na tekście oryginalnym, przeto niejednokrotnie bezcenna była pomoc filologiczna; tej zawsze chętnie udzielała wówczas mgr historii i filologii klasycznej, później prof. zwyczaj., dr hab. Maria Dzielska, zmarła 30 VII 2018. Jeśli jednak wykłady te mogą obecnie ukazać się drukiem, zasługa najważniejsza i pierwsza przypada Pawłowi Taranczewskiemu, dziś prof. zwyczaj. dr. hab. filozofii i wybitnemu artyście-malarzowi. To on wpadł na pomysł nagrywania wykładów na taśmę magnetofonową. Kasetowe magnetofony nie były wtedy jeszcze popularne, Paweł Taranczewski przychodził więc na wykład z olbrzymim, ciężkim, szpulowym „grundigiem”, a potem sam przepisywał nagrany tekst na maszynie.

Tekst ów w takim stanie nie nadawał się, oczywiście, do druku. Gdy w gronie przyjaciół doszliśmy w końcu do wniosku, że Wykłady należy mimo wszystko opublikować, ich adiustacji podjęła się pani mgr, później dr Sławomira Walczewska. Jednakże kształt ostateczny, w wielu punktach uściślony merytorycznie, a zarazem pozbawiony nielitościwie większości kolokwializmów, nadał im dr Bogdan Baran, twórca wydawnictwa Inter Esse. Moja osobista praca nad tekstem została w ten sposób ogromnie ułatwiona. Wszystkim tu wymienionym, a także niewymienionym z nazwiska przyjaciołom, składam gorące podziękowania. Nie muszę dodawać, że sam odpowiadam w całości za merytoryczną stronę wykładów.

Szczególną wdzięczność pragnę wyrazić pani prof. dr hab. Dobrochnie Dembińskiej-Siury, autorce recenzji wydawniczej Wykładów. Jej wnikliwej lekturze zawdzięczam szereg bezcennych uwag, które w

całości zostały uwzględnione przy ostatecznym redagowaniu tekstu.

Wykłady dotyczą wyłącznie ontologii Platona, uwzględniają więc tylko te dialogi, w których problematyka ontologiczna jest wyraźnie obecna. Staram się ją wydobyć i możliwie dokładnie zanalizować, śledząc równocześnie jej rozwój. Niestety, brakuje omówienia jednego, i to bardzo ważnego dialogu – Timajosa.

Podstawą analizy były teksty dialogów opublikowane w krytycznym wydaniu dzieł Platona: *Platon, Oeuvres complètes. Collection des Universités de France, publiée sous le patronage de l'Association Guillaume Budé, Paris 1956–1968, t. I–XIII*. Pomocą służyły także przekłady, a wśród nich polskie tłumaczenia Władysława Witwickiego, wykorzystane również w niniejszej książce.

Przedstawione w Wykładach interpretacje nie są konfrontowane z najnowszą literaturą przedmiotu. Wyjątek stanowi aneks do wykładu II, w którym wymieniam kilka ostatnio opublikowanych prac dotyczących chronologii dialogów. Zdaję sobie sprawę z niedoskonałości i dyskusyjności moich interpretacji. Pocieszam się jednak zdaniem wypowiedzianym niedawno przez G.R. Ledgera: „It is difficult to say anything about Plato which is not in some way controversial” (*Re-counting Plato, Oxford 1989, s. 73*).

Mimo wysiłku adiustatorów i redaktorów tej książki, jej styl i zawarty w niej sposób prezentacji zachowały swój „wykładowy” charakter. Tym różni się ona zasadniczo od innych tekstów, jakie dotąd publikowałem. Wierzę jednak, że i w obecnej postaci jest ona „czytelna” i mam nadzieję, że może się przydać jako swoisty komentarz do wybranych tekstów Platona.

Książka zaopatrzona jest w bibliografię, zawierającą nie tylko pozycje

wykorzystane w Wykładach, ale i szereg późniejszych prac, które
uznałem za ważne dla badań nad platońską ontologią. Za cenne
uzupełnienia składam podziękowanie pani mgr Agnieszce Kijewskiej,
dziś dr hab., prof. zwyczaj. historii filozofii. Tak pomyślana bibliografia z
pewnością ułatwi Czytelnikowi dalsze studia nad Platonem.

Władysław Stróżewski, grudzień 1992

Spis treści

Fragment książki

Wejdź na stronę wydawcy i dowiedz się więcej